

A l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona es conserva un expedient de gran valor per conèixer l'impacte que la tempesta de 1911 va tenir sobre la flota pesquera cambrilena.

Dies després del temporal, la Diputació de Barcelona va estudiar la possibilitat de concedir ajudes a diferents municipis que havien resultat afectats i que havien demanat indemnitzacions econòmiques. La Comissió d'Hisenda de la Diputació va intentar determinar quines havien estat les pèrdues materials i va obrir un expedient específic per al cas de Cambrils.¹

De mossèn Martí a Francesc Vidal i Barraquer

L'expedient conté diferents cartes i informes enviats a Francesc Vidal i Barraquer -que en aquells moments tenia el càrrec de canonge arxiprest de la catedral de Tarragona- per mossèn Rafael Martí, el regent de la parròquia de Sant Pere.

El document que reproduïm aquí és l'informe final que mossèn Martí va enviar el dia 14 de març, amb la síntesi dels béns afectats. Segons explica en una de les cartes, aquest informe és el resultat del debat que hi va haver a la Junta de Socorros local, a partir de les dades que havien aportat els armadors i calafats. Conté un llistat molt detallat i una valoració econòmica de les embarcacions, aparells i ormeigs. En cada cas s'assenyala si el bastiment s'havia perdut, si s'havia quedat inutilitzat o si havia patit avaries. A més, indica que s'havien produït moltes altres pèrdues de menys valor econòmic.

Està escrit en castellà, com era obligat quan calia adreçar-se a l'administració pública. Malgrat tot, per identificar cadascun dels elements de l'aparell i de l'ormeig de les embarcacions sovint utilitza paraules catalanes o bé les castellanitzades de manera incorrecta. Així per exemple, tradueix flocs per *floques* -en castellà correcte és *foques*- i diu *sarsulas* en lloc d'*achicadores*, que és la traducció correcta de sàssoles.

Informe de les pèrdues materials

Les embarcacions que apareixen en aquest informe són set. Cinc d'elles anaven a la parella del bou: *María* i *Pilar*, de l'armador Josep Folch Garjolí *Molonas*; *Joaquín* i *Dos de Maig*, de Joan Font Font *Flaire*, i una de les dues barques del bou d'Anton Fortuny Salvadó, *de l'Agneta*. La sisena era de la família Alterats *Noia* i la setena de l'armador *Baset*.

De totes elles, la *Pilar*, la *María* i la d'Anton Fortuny es van perdre; les altres sembla que foren reparades. Fins i tot una de la parella del Joan Font, després de ser restaurada, va ser anomenada la *Recién Nacida*.

A la pàgina següent reproduïm la capçalera del document i us presentem la transcripció completa del text.

¹ Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Secció Hisenda. Lligall 1731, exp. 1

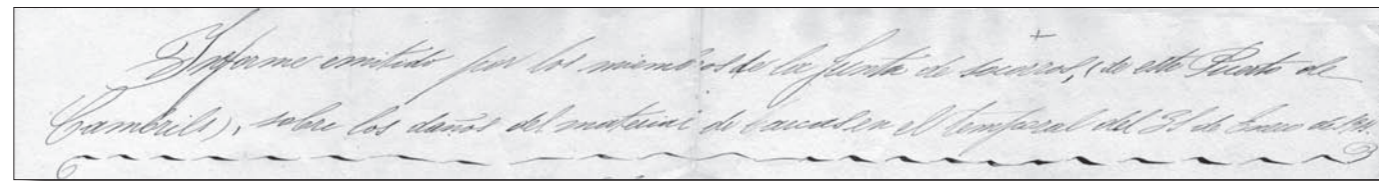
El document protagonista

Informe emitido por los miembros de la Junta de Socorros de este puerto de Cambrils, sobre los daños del material de barcas en el temporal del 31 de enero de 1911

Pérdidas de la casa Folch		Casa Font		Casa Fortuny			
Objetos	Valoración	Objetos	Valoración	Objetos	Valoración		
Embarcación bou "María" (totalmente perdida ó inutilizada)	2.250 pts	Embarcación bou "Pilar", totalmente perdida ó inutilizada	750 pts	Embarcación bou con avería (llamada "Joaquín")	1.500 pts	Barca bou totalmente perdida ó inutilizada	500 pts
Palo	90 pts	Palo	90 pts	Embarcación bou "Dos de Maig" con avería	750 pts	Vela y pollacres	250 pts
Entenas	80 pts	Entena	80 pts	Diez y ocho malletas y un garli	580 pts	Dos áncoras (fondo)	100 pts
Vela	40 pts	Bosillería	40 pts	Dos velas nuevas	1.100 pts	Palo cart y entenas	150 pts
Dos timones	50 pts	Gasto de la vela	100 pts	Tres arts de pescar	600 pts	Palo de cabristante y arganell	25 pts
Cuatro perxas y palo del molinete	40 pts	Dos floques	60 pts	Dos hierros de dar fondo y 3 garlins	243 pts	Timón, remos y perxas	90 pts
Dos remos	25 pts	El palo de floque	10 pts	Un arbre de bou	90 pts	Cala y garlins	550 pts
Dos redes	60 pts	Cuatro perxas	25 pts	Dos entenas	80 pts	Por muchas cosas pequeñas	80 pts
Veinte mallitas (cáñamo)	700 pts	Dos remos	25 pts	Dos carts	80 pts		
Un cabo de cáñamo de respeto	60 pts	Molinete con su palo	50 pts	Dos arbres del cabristante	60 pts		1.745 pts
Dos cabos de cubierta	50 pts	Dos timones	50 pts	Dos pollacres	60 pts		
Dos anclotes	110 pts	Dos malletas	60 pts	Dos palomas	32 pts		
Una pasteca de hierro	15 pts	Un cabo de cáñamo de respeto	70 pts	Dos timones (nogal)	85 pts		
Dos floques	60 pts	Un cabo de cubierta	20 pts	Cuatro perxas	24 pts		
Una bala de sonda de 20 ll [libras]	4 pts	Una red	175 pts	Diez y ocho canastras	25 pts		
Una sonda de setenta canas	8 pts	Dos anclotes	110 pts	Catorce bozells pequeños	30 pts		
Una boya de corcho de respeto	5 pts	Una boya de corcho de respeto	5 pts	Caps de maniobra	100 pts		
Dos faroles	9 pts	Una pesteca	10 pts				
Un compás	5 pts	Un compás	5 pts		5.439 pts		
Bosillería	60 pts	Una sonda	8 pts				
Dos baldes	3 pts	Bala de plomo para la sonda	4 pts				
Tres sarsulas	2,5 pts	Enseres de cocina	15 pts				
Maniobras de cocina	15 pts	Dos faroles	9 pts				
Palo de floque	10 pts	Dos baldes	2,50 pts				
Doce canastras	16 pts	Dos sarsulas	1,50 pts				
		Doce canastras	16 pts				
	4.127,50 pts						
			1.791,00 pts				

Informe de los calafates	
Objetos	Valoración
Embarcación vieja de Juan Font – avería	1.500 pts
Embarcación nueva de Juan Font - avería	500 pts
Total	2.000 pts
Embarcación vieja de José Folch - perdida	750 pts
Embarcación nueva de José Folch - perdida	1.750 pts
Total	2.000 pts
Embarcación vieja de Antonio Fortuny – perdida	500 pts
Embarcación Baset (avería)	125 pts
Embarcación Alterats (a) <i>Noya</i>	150 pts

Nota: Hay otras pérdidas de menor cuantía
 Puerto de Cambrils, 14/3 [1]911
 Rafael María Martí, presbítero
 Regente

Nous temps, nous documents

Des de l'any 2010, l'Arxiu Municipal de Cambrils participa en el projecte d'implantació de l'administració electrònica a l'Ajuntament de Cambrils, que impulsa l'àrea de Noves Tecnologies de l'Ajuntament de Cambrils i compta amb la col·laboració, entre altres serveis municipals, de l'Oficina d'Atenció al Ciutadà i l'àrea d'Organització i Excel·lència.

La legislació d'àmbit estatal aprovada els darrers anys -especialment, la *Llei 11/2007, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics*- ha fet necessari replantejar alguns aspectes del funcionament de les administracions. Sense perdre els objectius que es tenien fins ara -eficàcia, coordinació, garantia de drets i sotmetiment a la llei, entre altres-, l'administració s'ha proposat millorar i facilitar les seves relacions amb la ciutadania. Per això es fa èmfasi en la necessitat de simplificar els procediments, reduir el volum de documentació que es demana als ciutadans, utilitzar instruments de participació i transparència i reduir els temps i terminis de resposta. Els arxius hi tenen molt a veure, en aquests aspectes.

Tot plegat significa un canvi en el funcionament administratiu i, també, l'ús de documents en format electrònic. Això obliga els arxius a tenir-los en compte a l'hora de preveure els sistemes de descripció, conservació i divulgació dels documents. Els documents electrònics són tan vàlids i útils com aquells que fins ara hem anat generant en molts altres formats i suports: pergamí, paper, cintes magnètiques, disquets, discos òptics... Per tractar-los, els arxius hem d'utilitzar els mateixos criteris que per a qualsevol altre document. Els sistemes de gestió de la documentació han de garantir que mantinguin la seva autenticitat, la seva integritat i l'estructura dins la qual van ser creats (fons, sèries, expedients). Han de tenir en compte, però, les seves característiques pròpies, derivades del seu format. Per això, ara més que mai es fa necessari que hi hagi un bon sistema de gestió de la documentació al si de l'organització municipal, que els expedients neixin dins del conjunt de la classificació de la documentació i que en el moment de crear-los se'ls donin les dades necessàries per a la seva descripció i localització.

Ja fa molts anys que els arxius van deixar de ser un dipòsit on s'anaven acumulant passivament els documents que generen les administracions. Des de fa dècades, els arxius participen en la definició dels sistemes de gestió de la documentació, per tal de garantir que els expedients que es creen siguin localitzables, útils i ben utilitzats al llarg de tota la seva vida: des que es creen fins que passen a l'arxiu central i, més tard, es decideix si són conservats permanentment o són eliminats. Per això, l'AMCAM participa en el procés de definició de les noves eines que des d'enguany ja s'utilitzen per canalitzar les feines que fa l'Ajuntament de Cambrils i per gestionar els documents que genera.

Activitats

Fusta a la mar. Els mestres d'aixa de Cambrils

Sala d'Actes de la Casa del Mar
Dijous 17 de març, a les 20h.

Informació: Museu d'Història de Cambrils (tel. 977 794 528)

El segon número de *Camins. Revista de patrimoni cultural de Cambrils* està dedicat als mestres d'aixa cambrilencs que durant els darrers 150 anys van treballar en la construcció de la flota pesquera del municipi. La feina d'aquests artesans, producte de l'experiència i de la destresa, està íntimament lligada amb l'evolució del barri de la Platja de Cambrils al segle XX.

La presentació del volum anirà seguida d'una conferència del Sr. Fernando Collado, Capità Marítim de Tarragona, sobre la motorització de les embarcacions de pesca.

Aquest acte forma part de la commemoració 1911. Centenari del temporal.

Dies de llibres

Diversos espais de Cambrils, durant el mes d'abril.

Informació: Departament de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils (Tel. 977 368 484).

Consulteu el programa a la web www.cambrils.cat

Arxiu Municipal de Cambrils

Plaça de l'Ajuntament, núm. 4. 43850 CAMBRILS.
Tel. 977 794 579, ext. 3061 i 3062. URL: www.cambrils.cat, arxiu@cambrils.cat
Horari: Dilluns, dijous i divendres de 9.30 a 14.30
Dimarts i dimecres de 9.30 a 14.30 i de 16 a 19

23

Febrer
2011

Butlletí de l'Arxiu
Municipal de Cambrils

L'Arxiu t'informa

1911. Centenari del temporal

Fins al dia 24 d'abril es pot visitar a la Torre del Port l'exposició *1911. Sobreviure a la tempesta*, produïda per l'Arxiu Municipal de Cambrils i el Museu d'Història de Cambrils. Forma part dels actes que l'àrea de Cultura de l'Ajuntament de Cambrils ha organitzat per tal de recordar l'anomenat *temporal de la Candellera* que, ara fa cent anys, va provocar a les costes catalanes i valencianes la mort d'almenys 140 pescadors i mariners.

Una recerca arreu de la costa

La reconstrucció de l'abast i del recorregut de la tempesta ha estat possible a partir de les notícies que va publicar la premsa de l'època i gràcies a la col·laboració del Servei Meteorològic de Catalunya i de l'Observatori de l'Ebre. Els mapes mostren la situació d'anticiclons i depressions que van provocar davant de la costa grans onades, fortes ventades, mar de fons, aiguats i temperatures molt baixes.

La recerca realitzada pels investigadors en diversos punts de la costa ha permès recollir informacions dels estralls que el temporal va causar en les tripulacions que es trobaven a la mar entre els dies 31 de gener i 2 de febrer de 1911. Les notícies de premsa, les descripcions dels documents i el record oral transmes ens parlen de les escenes que van protagonitzar les embarcacions de poblacions com Caldes d'Estrac, Vilassar, Badalona, Barcelona, Torredembarra, Tarragona, Cambrils, Peníscola o Sagunt.

L'exposició reproduïx moltes d'aquestes notícies i les il·lustra amb les imatges que els pioners del fotoperiodisme Ballell, Brangulí i Merletti van fer dels estralls de la tempesta a Barcelona.

El record de la lluita contra la tempesta

Les notícies i els testimonis expliquen que a tot arreu els pescadors, gràcies al seu coneixement de l'ofici, van maniobrar les veles per intentar buscar refugi i resistir el temporal. En alguns casos, després d'hores de lluita contra el vent i les onades, les embarcacions van assolir el seu objectiu i es van poder refugiar en algun dels escassos ports que existien a l'època, o en indrets arrecerats de la tempesta com el cap Salou. Altres barques van poder ser tretes a la sorra gràcies a l'esforç de les persones que havien quedat en terra o a l'auxili dels habitants d'altres platges.

Moltes embarcacions, però, es van perdre a la mar o es van estavellar en algun indret de la costa. A manca d'un servei eficaç de salvament marítim, alguns naufragats van ser recollits per altres tripulacions i van sortir en terra a molta distància de la seva platja d'origen.

L'exposició fa un balanç de víctimes i explica algunes d'aquestes escenes. Ho acompanyen un seguit d'objectes cedits pel Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, que il·lustren els mitjans per al salvament de naufragats amb què es comptava a l'època. Un expedient cedit per l'Arxiu de Reus il·lustra les campanyes de solidaritat amb les víctimes que es van encetar arreu del país.

A la planta baixa de la torre es pot veure un audiovisual que inclou unes imatges en moviment de la tempesta -filmades al port de Barcelona i conservades a la Filmoteca Espanyola- i permet escoltar un document oral excepcional: la gravació del testimoni d'Eleuterio Fortuny Font, un cambrilenc que amb només 10 anys va sobreviure a la tempesta.

A partir del mes de maig, l'exposició serà itinerant i es podrà veure a Badalona, Caldes d'Estrac, Barcelona i altres poblacions que també s'han sumat als actes de commemoració del centenari.

El moixó que apareix a la capçalera d'aquest butlletí reproduïx una il·lustració del *Llibre d'ordinacions* de 1525-1889, del fons de l'Ajuntament de Cambrils. Es troba a la part interior de les cobertes del llibre i, possiblement, va ser dibuixat per un dels escriptors que van intervenir en algun moment de la seva redacció.

Aquest tipus d'esbossos són relativament habituals en els llibres d'època medieval i moderna. Ens permeten conèixer aspectes de la vida quotidiana dels qui els escrivien o els utilitzaven.

Part dels plafons i objectes exposats AMCAM

Rescat d'una embarcació a la platja de Can Tunis, a Barcelona

FOTO: BALLELL. PUBLICAT A IL·LUSTRACIÓ CATALANA (FEBRER DE 1911)